

vendégfogadóknak lesz szobákról gondoskodva, melyeknek árát ki-ki maga egyenlíti ki. Az Eszéken való elszállásolásra vonatkozó részletes rendelkezések a pécsi pályaudvaron való jelentkezés alkalmával közöltetnek.

A résztvétel előzetes és idejekorán való bejelentése (a postautalvány szelvényén) annál szükségesebb, mert ennek hiányában vagy elkésztett jelentkezés esetén az ügyvezetőség nem gondoskodhatnék szállásról és a kellő számú kocsiról.

A kocsik korlátolt számára való tekintettel a vendéglátó város és uradalmak, valamint az egyesület által meghívott vendégeken kívül *a kirándulásokon csakis az egyesület tagjai vehetnek részt* saját személyükre nézve. Ugyanez okból kérjük, hogy terjedelmes podgyászdarabok mellőztessenek.

Azon t. tagtársakat, akik a m. kir. államvasutak vonalain menetjegykedvezményre más alapon nem bírnak igényvel, felkérjük, hogy *kedvezményes menetjegy váltására jogosító igazolvány megküldése végett* levelezőlapon legkésőbb június hó 15-éig alulírott titkári hivatalhoz fordulni sziveskedjenek.

Budapest, 1907 április hóban.

Az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatala.

A Magas-Tátra kincstári birtokairól.

Közlő: Csik Imre.

A Magas-Tátra déli, tehát klimatikus szempontból fontos oldalán, a természeti kincsek megfelelő kiaknázását régebben különösen a telekszerzés nehézségei akadályozták. Ez okból már 1892-ben gróf Bethlen András földmivelésügyi miniszter megvette az államnak az alábbi térképen 10 számmal jelölt birtokot és megvetette alapját Tátralomnicz fürdő- és nyaraló-telepnek.

Később Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter személyes tapasztalatai alapján meggyőződve a Tátra fejlesztésének nagy horderejéről, megvásárolta a tulajdonosi kimutatásban felsorolt összes többi birtokot, köztük a Szentiványi-Csorbató-t, a Tátrának elismert legszebb pontját és gondoskodott arról, hogy úgy az ennek partján lévő nyaraló-telep, mint Tátralomnicz európai színvonalra emeltesse; hogy ezáltal az idegenforgalmat s az ezzel járó jövedelmet az országnak biztosítsa.

1940
*Titkári hivatala mellett Tiso utján
 elvázolta a magyar államtól. Ne legyen
 magyar a névelés.*

A kincstár által máig a következő birtokok vásároltattak meg:

Térképszám	Kitől vásároltatott	Mikor	Község	A megvásárolt birtokból					
				erdő	védérdő	egyéb	havasi legelő	szikla	összesen
				kat. hold					
2	Szentiványi, Szmrecsányi, Baán család	1906	Liptó-Vázsecz ¹⁾	—	—	—	200	800	1000
3	Szentiványi, Szmrecsányi, Baán család	1906	Liptó-Csorba ²⁾	—	250	—	77	—	327
4	Szentiványi József	1901	Liptó-Csorba ³⁾ Szepes-	392	127	33	—	—	552
5	Menguszfalvi erdőtársulat	1901	Menguszfalu ⁴⁾	457	—	—	—	—	457
6	Báró Dirgardt R.	1902	Batizfalu (Gerlachfalu ⁵⁾)	—	—	—	—	200	—
7	Gerlachfalvi erdőtársulat	1900	Gerlachfalu ⁶⁾	—	73	—	164	103	340
8	Wester Pál és társai	1901	Gerlachfalu ⁷⁾	152	133	—	146	122	553
9	Felsőerdőfalui volt úrbéresek	1903	Felső-Erdőfalu ⁸⁾	—	380	—	450	2002	2832
10	Sponer András és Szelényi Gusztáv	1892 1894	Nagy-Lomnicz ⁹⁾	251	79	226	130	254	940
11	Mateóczi erdőtársulat	1907	N.-Lomnicz ¹⁰⁾	193	33	91	—	239	556
12	Mathern Ottó és társai	1901	N.-Lomnicz	202	42	66	—	212	522
13	Mathern Ottó és társai	1901	Hunfalu ¹¹⁾	158	33	198	—	114	503
14	Okolicsányi Székely Emilia	1901	Hunfalu ¹²⁾	27	11	24	—	16	78
15	Némethy Kálmánné	1902	Hunfalu ¹³⁾	39	31	—	—	13	83
16	Székely Farkasné	1900	Hunfalu ¹³⁾	28	11	32	—	28	99
17	Kisszalóki erdőtársulat	1901	Hunfalu ¹³⁾	63	17	—	—	34	114
	Hensch Ede és társai	1901	A.-Erdőfalu	163	22	7	—	—	192
			F.-Erdőfalu	37	—	—	—	—	37
	Összesen			2162	1242	677	1167	4187	9435

A megvásárolt birtok nevezetességei: 1) *Kriván csúcs* (2496 m), Kriván Zöldtó (2026 m), Zlorniszkövölgy. — 2) *Mliniczavölgy*, Fátyolvizesésaljja. — 3) *Csorbató* 33·4 k. hold 21 m mély, Szentiványi Csorbató-telep 1350 m. — 4) A Szentiványi Csorbató kiegészítő része. — 5) *Ferencz József csúcs* 2663 m, Batizfalvi csúcs 2458 m. — 6) *Felkai csúcs* 2320 m, *Lengyel nyereg* 2208 m. — 7) *Felkai tó* 1705 m, *Sziléziai menház* 1678 m. — 8) *Nagy- és Kis-Tarpatak-völgy*, Szalóki csúcs 2453 m, *Bibircs* 2492 m, *Kis-Viszoka* 2429 m, *Vöröstorony* 2380 m, *Varangyos* 2424 m, *Élestorony* 2356 m, *Szélestorony* 2468 m, *Markazittorony* 2611 m, *Jégvölgyi csúcs* 2630 m, *Zöldtavi csúcs* 2536 m, *Középorom* 2440 m, *Fecske-torony* 2625 m, *Lomniczi csúcs* 2634 m, *Jeges-tó* 2052 m, *Hosszutó* 1886 m, *Nagytarpataki tavak* 2000 m, *Kalánfüves-tó* 1833 m, *Hagymás-tó* 2025 m, *Ottó* 2015 m, *Óriás vizesés*, *Téry-menedékház* 2000 m, *Zerge-szálló* 1303 m. — 9) *Tátralomnicz fűrdő- és nyaraló-telep* 226·3 k. hold, 900 m. — 10) *Lomniczi csúcs* 2634 m, *Kőpataki tó* 1752 m. — 11) *Késmárki csúcs* 2556 m. — 12) *Nagy-Morgás csúcs* 2040 m. — 13) *Tátralomnicz kiegészítő része*.

A déli Tátra legszebb pontjainak nagyrésze e szerint máris a kincstár kezében van, úgy hogy a turistaság követelményeinek kielégítése, új telepek, szanatóriumok, nyaralók építése nagyobb magánjogi akadályokba már nem igen ütközhetik.

Ezen birtokokat és telepeket a lipitújvári főerdőhivatal a Felkán székelő erdőgondnokság útján kezeli. Az erdőőrzést és vadőri teendőket két erdőőr és három erdőszolga látja el.

A 4. és 10. számú birtokon van a Szentiványi-Csorbató és Tátralomnicz fürdő- és nyaraló telep, melyek 1,600.000 korona befektetésének kötelezettsége mellett bérbeadtak az európai hálókocsi s illetve az ezáltal alakított magyarországi szálló- és fürdővállalat részvénytársaságnak. A társaság ennél nagyobb költséggel már két nagy szállodát épített s más a legnagyobb igényeknek megfelelő berendezéseket létesített, úgy hogy már is fejedelmi és előkelő külföldi vendégek látogatják a telepeket, a magyar közönség pedig a külföldi nyaralók helyett mindinkább a Tátrát keresi fel.

A lomniczi csucs (2634 *m*) tövében lévő Tátralomniczon maga a telep 226 kataszteri hold kiterjedésű és 96 villatelekre van felosztva, melyeknek egyrésze még négyszögölenként 50 fillérért villaépítés kötelezettsége mellett megszerezhető. Tengerszin feletti magassága 900 *m*. Van három nagy szállója, uszodája, modern hidegvíz-gyógyintézete, vasuti állomása, nagy parkja, husz villája, egy róm. kath. és egy ref. kápolnája, vízvezetéke, villamos világítása, lóversenytere, több tennispályája. Még ez évben elkészül a golfpálya.

A Szentiványi-Csorbató-telep az 1350 *m* tengerszin feletti magasságban lévő 33·4 kataszteri hold kiterjedésű és 21 *m* mély Csorbató partján épült, van 5 szállója, fürdője, vízvezetéke, csatornázása, villamos világítása, vasuti állomása.

Tátralomnicz két év óta télen át is nyitva van, mert télen a csaknem állandóan derült időjárás és az erős inzuláció folytán igen egészséges s a téli sportok gyakorlása folytán kellemes és szórakoztató a Tátrában való tartózkodás. A téli sportokra (bobsleigh, skeleton, tobogán, korcsolyázás) megfelelő pályák készültek. A szki (lábszán) sport is divatba jött. A szki azonban nemcsak sport, hanem egyuttal igen hasznos közlekedési eszköz, ez okból a főerdőhivatal kerületében az erdőőrök már két év előtt szkit kaptak, melynek

segélyével nagy hóban is akadálytalanul végezhetik erdőőrzési és vadőri teendőiket. Azelőtt, különösen olyan hódús télen mint az idej, három hónapig ki sem mozdulhattak otthonukból, most pedig szkijókkal könnyebben juthatnak el bárhová az erdőbe vagy a havasra mint nyáron. Az ebbeli tapasztalatok alapján ajánlhatom tehát, hogy máshol is a hegységekben az erdőőrök és vadőrök szkivel szereltesse fel és hogy az erdőőri szakiskolákban a növendékek a szkizésben gyakoroltassanak, ami eleinte fárasztó, de idősebb erdőőrök is megtanulhatják.

Tátralomniczra kincstári vasut vezet. Szentiványi-Csorbatóra pedig fogaskerekű vasut viszi fel a közönséget.

A nagyobb hegyi kirándulásokra induló turistáknak rendelkezésre áll a 9. számú területen lévő kincstári Zergeszálló, mely ez évben renováltatni fog, valamint az öt tónál kincstári területen épült turistaegyleti Téry-menedékházban (2000 *m*) és a 8. számú kincstári területen a felkai tónál (1678 *m*) levő és a sziléziai osztály tulajdonát képező menedékházban berendezett szobák és vendéglők. Ez utóbbi a folyó évben az emelkedő forgalom folytán bővített fog. A Nagytarpatakvölgyben a Hosszutónál (1886 *m*) pedig egy kisebb új menházat a kincstár fog építeni. Ezen vázlatos leírásból is látható, hogy a kincstári telepeken különösen az utóbbi években sok építkezés és berendezés történt s ugyanaz mondható a többi magántulajdont képező tátrai telepekre is (Ó-, Uj- Alsó-Tátrafüred, Széplak, Hági Matlárháza, Tarpatakfüred, Tátraháza, Barlangliget); Szepes vármegye, a Kárpát-Egylet, az idegen forgalmivállalat és a kassa-oderbergi vasut is buzgólkodik és sokat tett már a Tátra érdekében, de azért különösen az olcsó és gyors közlekedés tekintetében még sok a tennivaló: így a barlangliget-csorbatói turista kocsit utat egyelőre Podbanszkóig s később a galicziai határig s onnét a lengyel Zakopaneig meg kellene hosszabbítani, hogy a fenséges Tátra köröskörül megközelíthető legyen; továbbá Csorbatótól Barlangligetig s illetve Szepesbéláig, de egyelőre legalább Tátralomniczig keskenyvágányu vasutat kellene építeni, hogy a nagyközönség gyorsan és olcsón mozoghasson a Tátrában és hogy ezáltal az olcsóbb építkezés és olcsóbb élelmezés lehetővé tétessék, ugyszintén olcsó szállodákat kellene építeni, hogy a szegényebb sorsu közönség is élvezhesse

a Tátra előnyeit; a turisták részére pedig több hegymászó ösvény és kisebb menedékház építendő, mert csak így használhatjuk ki a Tátra kincseit úgy, ahogy megérdemlik; és csak így versenyezhetünk eredményyel a külföld minden kényelemmel berendezett, de olcsó magas hegyvidékeivel.

A megvásárolt birtokokon 3404 kataszteri hold erdő van, ebből 1242 kataszteri hold véderdő, melynek nagy része az erdőtenyészet felsőbb határán áll, kis része pedig a turistaut mentén védőpásztát képez. Az erdőkben az uralkodó fánem a luczfenyő, mely közé számos veresfenyő, erdeifenyő és a magasabb régiókban havasi fenyő elegyül. A havasi fenyőnek százados példányai is előfordulnak, mely lassu növekvésű, de diszes fánemnek mesterseges uton való elszaporítására törekszenek. Az 1167 kataszteri hold havasi legelő mint olyan igen gyenge minőségű s csak zergelegelőül szolgál. A 4188 kataszteri hold sziklás terület alsó részét nagyobb kiterjedésben törpefenyves borítja. Az egész Tátra kőzete a gránit. Termőhely tekintetében a viszonyok nagyon változók, ehhez képest a fák növekvési viszonyai nagy szélsőségek közt mozognak. Természetes, hogy az erdő ápolására, felújítására és pótlására nagy gondot fordítanak. Az erdők sok vágássorozatra osztattak fel, a vágásforduló 100 év, a fahasználat szorosan csak a helyi szükséglet fedezésére szolgál és kismérvű, mert az erdők csaknem parkszerűleg kezeltetnek. A magas régiókban a zerge szép számban fordul elő, marmota is van, az erdőkben pedig az őz, siketfajd, nyirfajd és ma még kis számban a szarvas tenyészik. A ragadozók közül a medve, róka, nyest, vidra s néha a hiúz is mutatkozik. Vadsertés is van, de kevés. A vad ápolva és gondozva lesz. Cserkelő- és lovagló- ösvények a felső régiókban is vannak s fokozatosan tovább épülnek.

A vadászat bárcza ellenében azon fürdővendégek részére tartott fenn, akik a két kincstári telepen legalább 8 napig tartózkodtak. Zergebakra egy napi cserkelési bárcza a vezető díjával együtt 30 korona, az elejtett zergebák pedig 130 koronába, egy őzbak cserkelési bárczával együtt 55 koronába, egy siket vagy nyir fajdkakas cserkelési bárczával együtt 60 koronába, egy vadkan 80 koronába, fiatal medve 400 koronába, kifejlett 800 koronába kerül. Tátralomniczon a múlt évben a fürdővendégek 14

zergebakot, 8 őzbakot, 1 siket és 1 nyír fajdkakast hoztak területekre.

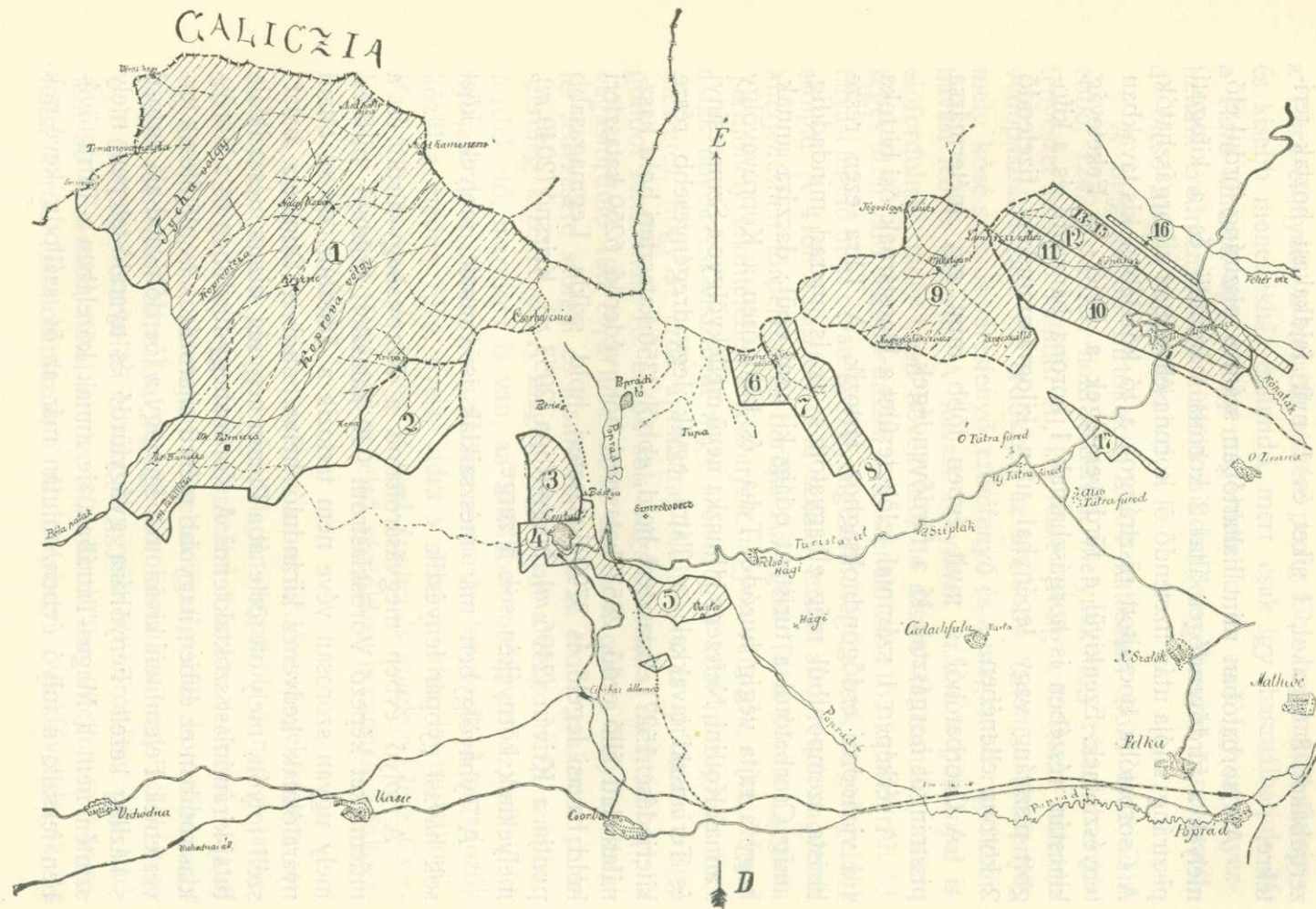
A Csorbatóban mint haltartóban számos pisztráng fordul elő, melyek a fürdővendégek által 2 korona bárczadij és a kifogott pisztráng kilója után fizetendő öt korona ellenében kihorgászhatók. A Csorbatóba bocsájtott pisztrángok a tó közelében kis tavakban tenyésztetnek. Ezenkívül a fürdővendégek a Fejér- és Feketevág kincstári részében is horgászhatnak 1 korona bárczadij és a kifogott pisztráng vagy lepényhal után kilogrammonként fizetendő 2 korona ellenében.

A Csorbatóból a múlt évben több mint egy métermázsza pisztrángot horgásztak ki a fürdővendégek.

A térképen 1 számmal jelölt terület a kincstárnak ősi birtoka s a vichodnai erdőgondnoksághoz tartozik. A Tátra ezen része turista szempontból még elhagyatott s az is marad mindaddig, amíg Csorbatótól a turistautó odáig ki nem épül; daczára annak, hogy a rajta végig húzódó Tyha- és különösen a Koprovavölgy s annak Kotlini, Nefcer s Hlinszka nevű mellékvölgye a Szmrecsinyi és Terianszki tavakkal; a Tátra egyik legvadregényesebb része kiterjedése 15271 kataszteri hold, ebből 2356 kataszteri hold használat alatt álló erdő, 2857 kataszteri hold véderdő, 6259 kataszteri hold havasi legelő és 3799 kataszteri hold szikla. Legmagasabb pontja a Kriván (2496 *m*), Nagy-Kopa (2053 *m*), Krizsnó (2040 *m*), melyeknek környékén sok a zerge.

A Tyhavölgyben már mészsziklák is vannak, melyek közt sok havasi gyopár tenyészik.

A folyó évben megvásároltatott a Koronahegy-fürdő és a műemléket képező Vörös-klastrom 930 kataszteri holdnyi birtoka, mely ugyan szorosán véve nem tartozik a Tátrához, de az ottani nyaralóknak kedvenc kiránduló helye, ahol a Dunajecz határszéli folyón, mely ott törte át a Pienin hegység bizarr mészszikláit, tutaj-kirándulást szoktak tenni. A Koronahegy-fürdőben és a Vörös-klastromban ez évben nagyobb mérvű tatarozások és utépítések tervezetnek. Felemlíteni kívánom még, hogy a főerdőhivatal alá tartozó s házilag kezelt Fenyőháza gyógyfürdő és nyaraló-telepen, mely szintén nem a Magas-Tátrában, de annak közelében a Tátra tövében fekszik, a folyó évben, miután már az öt szálloda kevésnek

40. ábra. A Magas-Tátra kincstári birtokai.

bizonyult, egy modern nagy szálló fog épülni, az ottani villamos erdei iparvasut (22 km) kirándulási czélokból személyszállításra is be fog rendeztetni és a telep közepén a volt gőzfürész és nagy rakodó helye parkoztatni fog.

Az erdőknek tűz ellen való biztosításáról.

Irta: Cserny Győző kir. al-erdőfelügyelő. (Befejezés.)

II. Az erdőknek tűz ellen való biztosításával foglalkozó intézetek.

Amennyire erről eddig meggyőződni alkalmam volt, a kevés bel- és külföldi intézet közül, mely az erdőnek tűz ellen való biztosításával foglalkozik, jelenleg a *münchen-gladbachi biztosító társaság* az, mely az erdőértékszámítástan fent hivatkozott elvei és szabályai alapul vétele mellett nézetem szerint legelfogadhatóbb és modern alapon nyújt biztosítást.*)

A társaság az erdőnek tűz ellen való biztosítását külön osztályban rendezte be, melynek élén külön erdészeti szakértő áll.

Nem lesz érdektelen biztosítási feltételeit alább, főbb vonásokban ismertetni:

1. A társaság minden kár ellen biztosítást nyújt, mely a tövön lévő biztosított faállományt, a tuskók kizárásával, tűz folytán érte és amely a fanövényzetben a tűz oltásánál szükségessé vált munkálatok alkalmával okoztatott. Ha a társaság különös kölcsönös megállapodás folytán a tűz által elpusztított erdőréssz újra beerdősítésére fordítandó költség biztosítását is elvállalta, ez esetben a biztosítási feltételek erre a biztosításra is érvényesek. A faállomány letarolása esetén a biztosítás a döntött fára ruházódik át és a biztosítási időtartam addig tart, míg a fa a biztosított egyén tulajdona marad. A biztosítás alól kivételnek a háboru, lázadás, földrengés stb. által okozott károk.

2. Ha a biztosítás a biztosítási időtartam utolsó évének október 1-éig (dél) nem mondatik fel, az hallgatag az eddigi időtartamra meghosszabbítottnak tekintendő.

3. Aki valamely erdő faállományát tűz ellen akarja biztosítani, az a rendelkezésére bocsátott kérdőíveken nemcsak a biztosítandó faállomány korát, nemét, az erdőbirtok fekvését és a tulajdonjogi viszonyokat köteles pontosan

*) A társaságnak csak Németország területére vonatkozólag van működési engedélye; nálunk és Ausztriában egyáltalán nem köt efféle ügyleteket. A társaság igazgatósága a legnagyobb előzékenységgel adta meg a kért felvilágosításokat.

Szerző.

bejelenteni, hanem a tűzveszély előfordulására befolyással bíró körülményeket is tartozik lelkiismeretesen ismertetni.

4. A biztosítási kötvényt az ügynökség kézbesíti a biztosítottnak. A társaság kötelezettsége a biztosítási kötvény beváltása, vagyis a biztosítási díj s egyéb költségek befizetése után kezdődik, ha ez iránt más megállapodás nem történt. Az évenként fizetendő díj több évre szóló biztosítás esetén, minden biztosítási év elején fizetendő a bizt. társaság megbizottjának.

5. Ha a biztosított erdőbirtokos a biztosítási időtartam alatt a tűzveszélyt fokozza, illetőleg ezt előidéző cselekedeteket vagy mulasztásokat követ el, vagy ha a már biztosított erdőrészt esetleg másutt is biztosítja, vagy végre, ha a biztosított erdő rész tulajdonosában (örökségi esetektől eltekintve) változás áll be, mindezen esetekben a társaság kártérítési kötelezettsége mindaddig függőben marad, míg a társaság a változásokhoz írásbeli hozzájárulását nem adta, illetőleg a régi állapot vissza nem állított. Ha azonban a tűzveszély a biztosított tudtán kívül növekedett, úgy a társaság kártérítési kötelezettsége tovább is fennmarad arra az esetre, ha a biztosított arról a társaságnak haladéktalanul jelentést tett. A társaság azonban a bejelentés után 2 héten belül a biztosítást, ha azt tovább fenntartani nem akarná, felmondhatja.

6. A biztosított a tűz előfordulását a társaságnál, illetőleg annak ügynökénél 24 órán belül, a helyi hatóságnak pedig 3 napon belül bejelenteni köteles. A biztosított ezenkívül tartozik a biztosított faállományt, amennyiben az hatalmában van, a tüztől megvédeni, a kár megállapításáig pedig mindent érintetlenül hagyni, nehogy ellenesetben kártérítési igényeitől elessek.

7. A biztosítás nem lehet nyereszkesedés tárgya; célja egyedül a biztosított s elégett faállomány valódi értéke alapján a károsultnak kárpótlást nyújtani; ha az elégett faanyag értéke annak befektetési (előállítási) értékénél nem nagyobb, akkor a kárpótlás nyújtásnak utóbbi képezi az alapját. A biztosítási összeg, akár erdőbecslés alapján állapított az meg akár nem, jelöli meg azt a határt, ameddig a társaság kártérítési kötelezettsége terjed.

Ha a biztosított faállomány értéke meghaladja a biztosított összeget, vagy ha az a társaság beleegyezésével még másutt is biztosított, ebben az esetben a kár csakis aránylagos részben (pro rata) térítettik meg (mint azt a fent közölt 2. sz. alatti példánál is bemutattam). Ha a faállomány értéke kisebb a biztosított összegnél, akkor a kár csak a kisebb érték után térítettik meg.

8. A társaságnak joga van a keletkezett tűzkár értékének megállapításánál a tűzkár keletkezésének okát, nagyságát megvizsgálni és e tekintetben a biztosított féltől adatokat és ezek hitelességére nézve bizonyítékokat követelni.

Úgy a társaságnak, mint a biztosítottnak joga van követelni, hogy a tűzkárt közösen, mindkét félre nézve kötelezően és közös költségen megbecsüljék. Ebből a célból minden fél a saját szakértőjét bejelenti. Abban az esetben, ha az a fél, akinek a másik fél szakértőjét már héten belül felhívás daczára sem jelentené be a maga szakértőjét, úgy a szakértőválasztás joga arra a félre száll, aki a másik felet felhívta. Mind a két szakértő a becslési eljárás megkezdése előtt elnökül egy harmadik szakértőt választhat, aki a szava-

zásnál dönt. Ha a felek az elnökválasztás tekintetében nem tudnak megegyezésre jutni, az esetben az elnököt a bíróság nevezi ki.

A szakértőknek írásbeli véleményükben ki kell terjeszkedniök: 1., a tűz által megtámadott erdőréz faállománya értékének megbecsülésére, melylyel az a tűz kitörése előtt birt; 2. ugyanazon faállomány értékének megbecsülésére a tűz után. Ezen becslő alapján állapítják meg a 7-ik pont szerint követelhető kárpótlás nagyságát. A becslési eljárás a biztosítottal, amennyiben ez azt kívánja, írásbelileg ismertetendő.

10. Amennyiben a tűz készakarva vagy a biztosított önhibája folytán keletkezett, illetőleg a tűz keletkezésének bejelentése vagy a többi feltétel betartása elmulasztott, vagy ha a biztosított a kár kipuhatólásánál hamis adatokat mondott be, a kárpótlás iránt való igényétől eselik.

11. A közös megegyezéssel megállapított, vagy a bíróság által megítélt kárpótlás a biztosítottnak egy hónapon belül a biztosító-kötvény (Polizze) kiállításának helyén készpénzben kifizetendő.

12. Ha a biztosított erdőrészeket még a tűz kitörése előtt jel-, hitelzálogos vagy más adósság terhelte, ez esetben a társaság a kárpótlást csak abban az esetben fizeti ki, ha az összes hitelezők a kifizetésbe beleegyeznek, kivéve, ha ők maguk a kárpótlási összeg felvételére fel vannak jogosítva.

13. A biztosítási összeg tűz kitörése esetén a tűz által okozott károk következtében kifizetendő kárpótlás összegével csökken. Minden tűzkár után úgy a biztosított erdőbirtokosnak, mint a társaságnak (utóbbinak akkor is, ha a tűz keletkezése folytán a bebiztosított erdőréz faállománya nem is szenvedett kárt) jogában van a beérkezett bejelentést követő két héten belül a kötött biztosítást felmondani. Ez a jog azonban a biztosított erdőbirtokost csak akkor illeti, ha a tűzkár folytán kifizetendő kárpótlási összeg legalább is olyan nagy, mint a társaságnak a biztosításért fizetett díjak. Ez a jog mindkét félre nézve megszűnik, ha azt egy hónapon belül nem érvényesítik.

14. A biztosítás felmondása esetén a folyó biztosítási éven túl kifizetett díjak visszafizetendők. Ha a biztosított felmond, ez esetben a f. évre vagy rövidebb biztosítási tartamra befizetett díj nem fizetetik vissza, ha ellenben a társaság mond fel, ez esetben a díjak — amennyiben a felmondás szeptember 1-je előtt történik — a szabályszerű levonások után kifizetendők.

15. A társaság per esetén a biztosítókötvény kiállításának helyén székelő bíróságnak veti magát alá.

Különös feltételek.

A) *Álló fa.* a) A tűz ellen biztosított erdőkben tartós szárazság és erős szél idején tüzet egyáltalában nem, különben pedig minden irányban legalább 3 m-nyire bozót, páfrány stb. és feldolgozott fától mentes helyen szabad gerjeszteni. A tüzet felügyelet nélkül hagyni nem szabad.

b) Ha e tekintetben külön megegyezés nem jött létre, a biztosított egy és ugyanazon dűlőben fekvő összes 60 éven aluli erdőrészeit tartozik biztosítani.

c) Ha az erdő faállománya tövön adatik el, ez esetben a biztosítás azon a napon szűnik meg, amely napon az illető erdőrészek a vevő tulajdonába jutottak

Az el nem adott részek tovább is biztosítva maradnak, ezeket azonban célszerű külön biztosítani.

B) *Döntött fa.* a) A döntött fa házaktól, melyekben tüzet gerjesztenek, legalább 20 m-nyire rakásolandó. Ha a döntött fát gőzgépekkel dolgozzák fel, ugy e tekintetben, szükség szerint, külön rendszabályokat kell megállapítani.

b) A társaság csak oly összehordott fakészletért fizet kárpótlást, melynek értéke 15.000 márkánál nem nagyobb. Ha a tarakodóban biztosított fakészlet értéke 10.000 márkánál nagyobb, ez esetben az egyes farakásoknak legalább 100 m-nyire kell egymástól lenniök.

C) *Feldolgozott fa (vágásterek).* Alkalmos helyeken és pedig különösen a biztosított erdőrészek határain és az azokon keresztül vezető utakon a biztosító intézet táblái láthatólag kifüggesztendők.

A gladbachi társaság által megállapított *díjtételek* 1—60 éves s ennél idősebb faállomány biztosítására és ujonnan létesített erdősitésekre terjednek ki. Az 1—60 évesnél idősebb faállomány biztosításánál nagyobb kiterjedésű s rendezettebb erdőgazdaságokban, a díjtételek határa a tűzveszélyhez, a faállomány korához és neméhez mérten a biztosítási összeg 1000 márkája után 0·4 márkától 5 márkáig terjed és pedig átlagban:

a) Elegyetlen lomb, szál- vagy sarjerdőnél		0·40—0·80	0/00
b) Elegyes lomb- és fenyőszálerdőnél	1	—1½	0/00
c) Elegyes fenyő- és lomb-sarjerdőnél	2	—3	0/00
d) Elegyetlen fenyőerdőnél és pedig			
	1—8 évesnél	4	—5 0/00
	8—15 „	2½—4	0/00
	15—40 „	1·5—4	0/00
	40 éven tul	0·4—1·5	0/00

Nagyobb tűzveszély esetén a társaság a díjtételt emelheti.

A legmagasabb 4—5 márkás díjtétel különösen a fenyő fiatalosokra, míg a díjtételek legalsó határa, 0·4 márka, a korosabb állományra vonatkozik.

Most létesített új erdősitések biztosításánál a társaság fenntartja magának, hogy a díjtételeket a körülmények figyelembevételével külön megállapíthassa.

A gladbachi társaság az erdőtűz-biztosításnál, mint az más biztosítási ágánál is főelv, abból indul ki, hogy az esélyek (risico) lehetőleg nagy területeken oszolhassanak el, mert csak *tömeges résztvételnél* állapíthatók meg a *díjtételek mérsékelten*.

Hogy a biztosító erdőbirtokos már előre tájékozódhassék a díjtételek magassága felől, a társaság mielőtt még az ügylet végleg megköttenék, *ideiglenes ajánlatokat* is elfogad, melyek még nem köteleznek semmire sem. Ezekben az ajánlatokban (nyomtatványt erre a célra a társaság küld) a feltett kérdésekre, illetőleg a faállomány nemére, korára, értékére továbbá az üzemmódra, a területre nézve felvilágosítást kell adni. Czélszerű az erdőállományt feltüntető térképet vagy legalább kataszteri térképet, vagy kisebb erdőbirtokról egyszerű térvázlatot mellékelni. Leirandó még az erdőrészek szomszédsága is. *Üzemterv szerint kezelt erdőnél* ezt az ideiglenes ajánlatot a bemutatott üzemterv alapján a társaság maga *díjmentesen* készíti el. Ha már most a biztosító az ideiglenes ajánlatot elfogadta, akkor a végleges ajánlat alapján állítják azután össze a biztosító kötvényt (Polizze).

*

Lássuk már most a hazai biztosító intézetek eljárását.

Hazánkban, mint már említém, a biztosításnak szóban levő neme ez ideig még nincsen annyira elterjedve, illetőleg még nincs annyira kifejlődve és eddig inkább csak vágásterületek, letarolt erdők és felrakásolt fakészletek biztosítására szorítkoznak. Legnagyobb hazai intézetünk, az Első magyar ált. biztosító társaság eme biztosítási ág bevezetésével most foglalkozik, eddig ilyenmü kockázatokat csak esetenként vállalt magára. Az idegen, de nálunk meghonosodott nagyobb intézetek közül a triezsti Assecurationi Generali, a Duna s más intézetek a biztosításnak e nemét már bevezették. A „Generali“, mint hallottam, különösen az 1904., 1905. évi száraz években erdő-tüzkárokból kifolyólag több százezer koronát fizetett ki a biztosítóknak.

A tüzbiztosításnál többé-kevésbé hasonló eljárást alkalmaznak, mint az előbb említett gladbachi társaság. Az Első magyar ált. biztosító társaságnak, mint említém, még nincs véglegesen megszövegezett erdőbiztosítási ajánlati űrlapja, a többi társaságnak kezemben megfordult tüzbiztosítási ajánlatainak szövegezése azonban, sajnos, *kivánni valót* hagy hátra, amennyiben egyes szak kifejezések a németből rosszul vannak lefordítva és az erdészeti tudományok szempontjából is kifogás alá esnek.

A társaságok kérdései nálunk általában a következők:

Üzemterv szerint, ezek hiányában hogyan kezelhetnek a biztosítandó erdők? Összefüggő területet képeznek-e, sík vagy hegyi vidéken terülnek-e el, könnyen vagy nehezen hozzáférhetőek-e? Milyen más erdőekkel, nevezetesen újabban létesített fiatalosokkal határosak a biztosítandó erdők? Milyen távolságnyira fekszenek községtől, utvonaltól, vasuttól? Tűz kiütése esetén milyen idő alatt lehet az erdőbe jutni? Vezet-e vasut az erdőn keresztül? Ha vezet, van-e védőpásztája? Ipartelepek vannak-e a közelben? Faszenet égetnek-e? Mikor történik a fa döntése? A biztosítás az álló, a közelben döntésre kerülő vagy már döntött fakészletre vonatkozik-e?

Ki-é az erdő? A kihasználást ki gyakorolja, illetőleg ki bérlí? Miként, mily választékokban történik a fa kitermelése? Milyen munkások alkalmaztatnak a kihasználásnál s kiszállításnál? Mennyi a munkaköltség? Az egyes rakodóhelyek hol vannak? Az őrzési szolgálat berendezése leirandó.

Volt-e és mikor az erdő biztosítva s mely intézetnél? A biztosítás nem lett-e visszautasítva?

Az erdőben létező faállomány részletezendő terület, fanem, fatömeg és korosztály szerint. A meglévő fatömegköbméterekben mutatandó ki, hasonlóképen a növekedés évenként, holdankint s egészben. Kimutatandó az egységár köbméterekben, a fatömeg értéke, kezelési költség (kihasználás, esetleg irtás, kihordás, szállítás). A biztosítási ajánlathoz lehetőleg térkép is csatolandó a biztosítandó erdőről.

A hazánkban működő biztosító intézetek *biztosítási feltételeinél* első feltételnek az 1879. évi XXXI. t.-cz. 9—13. szakaszai rendelkezéseinek betartása van kikötve. Nemcsak a tűzbiztosítási ajánlatok, de a biztosítási *feltételek* szövegezése is, sajnos, erdészeti szempontból erősen kifogás alá esik, sőt zavarokra, perekre is adhat okot a szakkifejezések helytelen magyarázása és meg nem felelő kifejezések alkalmazása miatt.

A főbb feltételek nálunk általában ezek:

Kikötik, hogy egy és ugyanazon birtokos tulajdonát alkotó egyazon erdőbirtokhoz tartozó egész erdőállomány biztosításra felajánltassék. Eszerint az erdőállomány egyes részei, egyes fanemei, vagy egyes erdőterületek, melyek az ajánlattevő tulajdonát alkotják, nem vonhatók ki a biztosításból.

Erdősítéseknél és 20 éven aluli erdőknél, ahol a faállomány értéke a faállomány befektetési értékét rendszerint nem éri el, a biztosítás a faállomány befektetési értékére terjed ki. Minden egyéb faállománynál a biztosítás csakis a közönséges faértékre érvényes és a fatörzs köbtartalmára terjed ki, a tuskó (60 centiméterig a föld felett), a korona, az ágak és a rözse kizárásával.

Az erdő talaján előforduló egyéb terményre (hulladékfa, fű) a biztosítás nem terjed ki.

Tűzkár következtében felmerülő erdősítési költségeket a társaság nem téríti meg.

20 éven aluli faállománynál tűz esetében a befektetési érték képezi a kár kiszámításának alapját; a befektetési érték megállapításánál az erdősítési és pótlási költségek, továbbá az illető osztálynak megfelelő katasztrális tiszta jövedelme vétetik alapul 3% évi kamatlábbal kamatoztatva a faállomány korának megfelelően.

A lombfaerdők tuskói csak az esetben tekintetnek biztosítottaknak, ha azok sarjadása révén ujul fel az új erdő.

Minden egyéb faállománynál (20 éven felül) vagy már ledöntött fakészleteknél (ha az utóbbiak is biztosítottak) a kártérítési számítás alapjául csupán az önköltségek szolgálnak, oly hozzáadással, hogyha a fa eladási értéke a tűz színhelyén és napján az önköltségeket nem éri el, kártérítési alapul az eladási (piaczi) érték veendő.

Ha a biztosított erdő értéke, illetve befektetési értéke, vagy a fakészlet értéke a tűzkár idején az arra biztosított összeget meghaladja, a kártérítés megfelelő arányban (pro rata) eszközöltetik; ha az érték kisebb, mint az arra biztosított összeg, a kártérítés a kisebb érték alapján történik.

A biztosítás nem terjed ki, erdőtűz leküzdése és lokalizálása által felmerülő költségekre, melyeket ennél fogva az illető társaság megtéríteni nem tartozik.

Oly fakészletek, melyek további megmunkálás céljából ipari telepekhez, fűrészekhez, faiparigyárokhoz stb. szállítottak, a biztosításba nincsenek belefoglalva; csakis abban az esetben terjed ki ilyen készletekre is a biztosítás, ha azok az iparteleptől legalább 30 méternyi teljesen szabad beépítetlen és beakartlan tér által vannak elválasztva.

Szállítható lokomobil-fűrészeknek alkalmazását az erdőben vagy a vágás-területen ahhoz a feltételhez kötik, hogy a fűréshely a legközelebbi erdőállománytól és biztosított fakészletektől minden irányban legalább 50 méternyi teljesen szabad tér által legyen elválasztva s a tűzrendészeti egyéb követelmények (szikrafogó alkalmazása stb.) teljesítenek.

Ha az erdőben szénégetés, kátrányfőzés történik, vagy üveghuták létesítenek, a talaj 25 méter körületben fűtől, bozótól és éghető anyagoktól megtisztítandó. A faszénkészletekre a biztosítás nem terjed ki. A védőkunyhók részére felhasznált faanyag a biztosításból ki van zárva.

A biztosított tartozik (az erdőtörvénynek az erdővédelemre vonatkozó határozatai szerint) megfelelő felügyelő-személyzetet tartani s gondoskodni, hogy az erdőterületek szünnapokon is felügyelet alatt álljanak, különösen pedig a fa-

Kihasználás alá került álló vagy már letarolt fenyőerdő 20 éves korig	80—120
„ „ „ „ „ „ „ „ 21—40 „ „	70—110
„ „ „ „ „ „ „ „ 40 éven túl	60—100
Kitermelt és az erdőn felrakásolt puha (fenyőfa) anyag, rönkö szegletes épületfa, talpfa	60—100
Tüzifa, bányafa, pózna s egyéb faválaszték	70—120

Elegyes faállománynál a magasabb, vagyis a fenyőre, illetőleg a fiatalabb korra nézve megállapított díjtételek számíttatnak. A kitermelt és felrakásolt fára nézve megállapított díjtételek erdőn kívül fekvő rakodótereken felhalmozott fára is kiterjeszthetők, bizonyos, megállapított értékig; amennyiben a felrakásolt fa ezt az értéket meghaladja, az értékfelettel után a lombfánál 2, fenyőfánál 5^{0/00} díjat szednek a rendes díjon felül.

Biztosítani lehet az említett intézeteknél egy vagy több évre, sőt 3 hónaptól kezdődő időtartamra is, utóbbi esetben a biztosítás drágább. A díjtételek több évre előre való fizetése esetén bizonyos százaléknyi engedményt adnak.

A *gladbachi* társaságnál ezzel szemben *erdő*biztosításnál a legkisebb biztosítási időtartam, melyre a társaság biztosítást elfogad — 10 év. (Letarolt vagy tarolásra kerülő fakészletet azonban egy évre, sőt az év bizonyos részeire is biztosítanak tűz ellen.) A *gladbachi* társaság tapasztalata szerint ugyanis csak ez alatt az idő alatt remélhető a díjtételekből befolyt bevételek és a kifizetett kárpótlások kiegyenlítése. Ez a hosszabb biztosítási időtartam teszi egyúttal lehetővé azt is, hogy *díjtételei is sokkal alacsonyab-
bak* a nálunk erdőbiztosítással foglalkozó néhány biztosítási intézetnél divó s általánosságban előbb vázolt díjtételeknél.

A hazánkban működő intézetek eljárását a külföldiekkel összehasonlítva azt találjuk, hogy a *gladbachi* társaság által megállapított eljárás szabatosabb, mit a közölt biztosítási feltételek tartalma eléggé igazol és ami kétségtelenül onnan is ered, hogy az említett biztosító társaság ezt a biztosítási ágat az erdészeti tudomány ismereteinek és alapelveinek figyelembevételé és megfelelő alkalmazása mellett is léptette életbe.

A *gladbachi* társaság továbbá az 1—60 éves, egy és ugyanazon határban elterülő erdőrészek egész faállományának kötelező biztosítását követeli. 60 éves kornál idősebb vagy ennél hosszabb vágásforgás mellett kezelt erdőknél tehát a birtokosra van bízva,

hogy kívánja-e azokat biztosítani vagy nem. A hazánkban működő intézetek feltételei szerint kivétel nélkül *minden koru* erdőrészt biztosítandó.

Egyéb kevésbé jelentékeny eltérések a közölt biztosítási feltételek szövegének összehasonlításából vehetők ki.

II. Következtetések.

A *münchen-gladbachi* biztosító társaság, melynek érdeme, hogy Németországban a biztosításnak ez az ága a köz és az erdőbirtokosok javára a gyakorlatban modern alapokon, tehát az erdőgazdaság elveinek is megfelelőleg meghonosított, már 8 év óta sikerrel működik s eddig 1937.25 hektáron leégett erdő után kárpótlásul mintegy 423.655 márkát fizetett ki az érdekelteknek.

Ezen és a többi társaság fent vázolt eljárása és a közölt biztosítási feltételek általánosságban a követelményeknek megfelelőnek ugyan, mégis az erdőbirtokos közönség szempontjából nem mulaszthatom el, hogy a már említetteken kívül néhány hiányra, illetőleg kétséges kérdésre rá ne mutassak.

A *korosabb* faállománynak a kötelező biztosításba való belevonását pl., mint ez néhány nálunk is működő intézetnél divik, nézetem szerint nem kellene megkövetelni, mert hiszen a korosabb erdőrészekben a tüzesetek is ritkábban fordulnak elő.

Az ismertetett biztosítási feltételek szerint, továbbá a keletkezett tűz oltása alkalmával felmerült költségek és károsítások (nyiladékok vágása, árkok huzása, ellentüzek gyújtása stb.) költségei nem téríttetnek meg, pedig részemről kívánatosnak tartanám, hogy az ilyen költségek is legalább részben belevonásnak a biztosítási ügyletbe, mert azok sokszor jelentékenyek lehetnek.

Az erdőtűzbiztosítás kérdésével foglalkozva, ezek után azt kérdezhetjük, vajjon szükség van-e az erdőnek tűz ellen való biztosítására tekintettel arra, hogy míg másnemű felhalmozott készletek, ingóságok, épületek elégeése esetén a tulajdonos teljesen tönkre is mehet, addig a tűz által az erdőben okozott kár csak később érezhető, pl. fiatalosok leégésénél a birtokos a gyéritésből befolyó jövedelemtől esik el, idősebb faállomány elégeésénél pedig — miután az ritkán ég hamuvá — még nem remélt haszonhoz

is jut. Fiatalosok elégsénél viszont több évi növedék pusztul el egyszerűen. Utóbbiakból tehát az következtethető, hogy a tűz ellen különösen az *erdők fiatal koru faállományát és erdősitéseket* lesz legcélszerűbb tűz ellen biztosítani, miért is okvetetlenül szükséges, hogy az ajánlat benyújtásánál a biztosítandó erdőrészeket kor, fanem és termőhelyi jóság szerint is elkülönítsük, mert különben a korosabb s értékesebb faállomány biztosítása a díjakat jelentékenyen emelné, holott az a tűzveszélynek kevésbé van kitéve.

Nagyobb erdőbirtoknál továbbá a tűz által okozott kár több évre elosztható, kisebb birtoknál ellenben inkább megérezhető a kár, erre való tekintettel tehát különösen *a kisebb magán erdőbirtokosok, a magánuradalmak, főleg az ugynevezett paraszterdők birtokosai, községek, közbirtokosságok, testületek stb.* tennék jól, ha erdeiket tűz ellen biztosítanák, míg az államnak, melynél az önbiztosítás rendszere inkább alkalmazható, az kevésbé ajánlható, mert drága is volna.

A fentebbiekből még az is következtethető, hogy a *rendszeresen, azaz üzemterv szerint kezelt* erdőbirtokot minden társaság szívesebben fogja tűzbiztosítás végett elfogadni. Az ily erdőbirtok ugyanis nagyobb biztosítékot nyújt minden társaságnak, mert rendezett gazdaságban, az üzemi nyilvántartások pontos vezetését is feltételezve, a fizetendő kártérítés méltányos megállapítása lényegesen meg van könnyítve. A biztosítási időszak kezdetén megállapított, illetőleg bevallott érték is a biztosítási időtartam alatt leginkább azokra az erdőkre nézve lesz kielégítő, melyek üzemterv szerint kezeltetnek, illetőleg, ahol a használat évenként és tartamosan történik.

Hogy a kisebb erdőbirtokok is, melyeken szünetelő üzemből folyik a gazdálkodás, tűzkár ellen biztosíthatók legyenek, a többször említett gladbachi társaság a várható növekedést a biztosított faállománnyal együtt biztosítja oly módon, hogy a biztosítási összeget évenként bizonyos, a biztosított (ajánlattevő) által az üzemmódnak, kornak, fanemnek és termőhelyi jóságnak megfelelően megállapítandó százalékkal emeli. A legmagasabb növekedési százalékot pl. jó talaju luczfenyőerdőknél alkalmazza, míg a legalacsonyabbat a cserkéreg termelésre használt erdőknél,

melyeknek értéke a cserkéreg alacsony piaczi ára miatt tudvalevőleg leszállt.

Az előbbiekből még az is kitűnik, hogy a biztosításnak ez az ága *nem csekély szakavatottságot igényel az erdészeti tudományokban is*, mit a münchen-gladbachi társaság, mint már említém, azáltal is elismert, hogy az erdőbiztosítással sikerrel foglalkozó osztálya vezetését külön erdészeti szakértőre bízta.

A *vágásterek és farakodók* biztosítása különösen a favállalkozókat és fakereskedőket érdekelheti. Néhány hazánkban működő intézet tudtommal a letarolt vágástér faanyaga értékének $\frac{3}{4}$ részeig fogad el biztosítást.

Helyes könyvelést feltételezve, valamely farakodóban keletkezett tűzkár nagyságát mindig könnyen meg lehet állapítani. Az érték megállapításánál a számítás alapját a beszerzési árak és a kiadott munkabérek összege képezi.

A statisztika azt bizonyítja, hogy törvényeinknek tűzrendészeti intézkedései az erdőtüzek korlátozása tekintetében nálunk még nem elegendők és hogy az amugy is nehezebben megvédhető s megőrizhető erdőbirtok megóvása érdekében a tűzbiztosítás üzletágának meghonosítása utján, tehát társadalmi uton is kell intézkednünk.

A kir. erdőfelügyelőségek szives előzékenysége folytán sikeresült az 1901—1905-ig lefolyt öt évben előfordult erdőtüzesetekből az alábbi tanulságos kimutatást összeállítanom. *Az adatok évenként és átlagosan értendők.*

Ezek szerint az adatok szerint az utolsó 5 évben *évenként s átlag* 13.993 k. holdnyi erdőterület égett le, átlag mintegy 289.240 K értékben. Ezek az adatok azonban meggyőződés szerint korántsem tekinthetők teljeseeknek, mert e tüzesetekeken kívül bizonyára jelentékeny azoknak az eseteknek a száma, melyek a hatóság tudomására egyáltalán nem jutottak, illetőleg bejelentve nem lettek.

A bejelentett tüzesetekből lomberdőre esik *évenként s átlag* mintegy 69°%, fenyőerdőre 31°%. Ennek egyfelől az a magyarázata, hogy nálunk sokkal több a lomberdő, mint a fenyves, de másfelől arra is vall, hogy a lomberdő is nagyobb mértékben van a tűzveszélynek kitéve, mint általában hiszik.

Tételszám	Kerületi kir. erdőfelügyelőség		Erdőtűz- esetek száma	Leégett erdőknek		A leégett erdőállományból esik százalékokban						
	székhelye	vármegyék megnevezése		kiterje- dése kat. hold	értéke korona	lomb- erdőre	fenyő- erdőre	1—20	21—40	41 és több	szál- erdő üzem- ben	sarj- erdő üzem- ben
								éves erdőre				
1	Budapest... ---	Pest, Esztergom, Fejér, Szolnok	10	55	2000	100	—	75	20	5	80	20
2	Pozsony ... ---	Pozsony, Bars, Nyitra Árva, Liptó, Trencsén,	15	207	10000	80	20	10	30	60	70	30
3	Turócszentmárton	Turócz	5	43	1979	7	93	20	30	50	100	—
4	Besztercebánya...	Hont, Nógrád, Zólyom	15	119	10264	75	25	84	16	—	80	20
5	Miskolcz ... ---	Borsod, Gömör, Heves	49	660	16000	96	4	81	6	3	40	60
6	Kassa ... ---	Abaujtonna, Sáros, Szepes	41	302	34600	45	55	74	1	25	91	9
7	Ungvár ... ---	Bereg, Ung, Zemplén	30	651	3116	90	10	70	20	10	90	10
8	Máramarossziget	Máramaros, Ugocsa	16	406	2984	70	30	50	30	20	95	5
9	Debreczen ... ---	Szatmár, Szabolcs, Hajdu	15	308	2310	100	—	64	7	29	57	43
10	Nagyvárad ... ---	Bihar, Szilágy, Békés Kolozs, Szolnok-Doboka,	54	1830	2200	100	—	60	20	20	70	30
11	Kolozsvár ... ---	Besztercze-Naszód	55	604	25775	62	38	60	9	31	84	16
12	Marosvásárhely ...	Csik, Marostorda, Udvarhely	76	2303	86790	33	67	34	28	38	64	36
13	Brassó ... ---	Fogaras, Háromszék, Brassó, Nagyküüllő	104	728	18798	90	10	40	40	20	80	20
14	Nagyszeben ... ---	Alsófehér, Kisküüllő, Szeben, Tordaaranyos	68	840	10661	94	6	40	25	35	30	70
15	Déva ... ---	Arad, Hunyad	140	2368	41308	78	22	39	26	18	53	47
16	Temesvár ... ---	Krassó-Szörény, Temes Torontál, Csongrád,	44	2319	11000	76	24	47	5	48	100	—
17	Szeged ... ---	Csanád, Bácsbodrog	26	42	1505	100	—	88	12	—	100	—
18	Pécs ... ---	Baranya, Somogy, Tolna	10	41	2500	88	12	100	—	—	60	40
19	Szombathely... ---	Sopron, Vas, Zala	24	70	3000	70	30	70	26	4	70	30
20	Győr ... ---	Komárom, Győr, Veszprém, Moson	10	97	2450	90	10	100	—	—	20	80

Üzem módok szerint sarjerdőkre 33⁰/₀, szálerdőkre 67⁰/₀ esik, míg korosztályok szerint a tüzesetek eloszlása körülbelül a következő: 1—20 éves erdő 53⁰/₀, 21—40 éves erdő 27⁰/₀, 41—60 és több éves erdő 20⁰/₀.

Az elégett területnek tulnyomó része tehát a vágásterületekre, erdősitésekre és fiatalosokra esik és ezeknek is a legnagyobb részét elegenden fenyőerdők alkották.

A tüzesetekből 69⁰/₀ alom (futó) tüzre, 21⁰/₀ koronátüzre, 1⁰/₀ talajtüzre és 9⁰/₀ a vágásban feldolgozott faanyagra esett.

Végül a tüzesetek 72⁰/₀-a vigyázatlanságból, 38⁰/₀-a pedig — nagyrészt legalább — gyújtogatásból ered (ebből mintegy 8—10⁰/₀-ra tehető a vasut által okozott tüzeset).

A legtöbb tüzeset április—július hóban fordult elő s leginkább a száraz 1904. évre esett. Hazánkban az erdei tüzesetek előfordulása, a lakosságnak az erdő iránt táplált szeretete, kimélete, illetőleg az illető vidék műveltsége szerint általában a következő három csoportra volna nagyjában felosztható oly értelemben, hogy az első csoportba tartozó megyékben aránylag legkevesebb az erdei tüzeset, a harmadikba tartozókban a legtöbb:

I. csoport. A dunántuli vármegyék. Árva, Bács-Bodrog, Békés, Borsod, Csanád, Csongrád, Esztergom, Hajdu, Heves, Jászkun-Szolnok, Komárom, Liptó, Máramaros, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Pozsony, Szabolcs, Trencsén, Turóc.

II. csoport. Abauj-Torna, Arad, Bars, Bereg, Bihar, Gömör-Kishont, Hont, Nógrád, Nyitra, Sáros, Szatmár, Szepes, Szilágy, Temes, Ung, Zemplén, Zólyom.

III. csoport. Az erdélyi vármegyék és Krassó-Szörény.

Eszerint a három csoport szerint volnának a díjtételek is megállapíthatók úgy, hogy minden magasabb csoport díjtételei drágábbak a nála alacsonyabb csoport díjtételeinél.

Az utóbbi években tapasztalat szerint az erdőtüzek számban és kiterjedésben egyáltalán és tetemesen szaporodtak, mi talán a vasuti hálózatok évről-évre növekedő kiterjedésének és a megszorodott vonatjáratoknak, ezenkívül még annak is tulajdonítható, hogy az erdősitéseknél, különösen a kopárterületek oly nagy pénzáldozatot és mind szélesebb mérvben történő beerdő-

sisítésénél tulnyomó részben a talajt javító, gyorsabban növekedő, de nagyobb tűzveszélynek is kitett fenyőféléket alkalmazzák.

Hazánkban eddig leginkább a vágásterületeket és a vágásterületeken felhalmozott s kitermelt faanyagot biztosítják tűz ellen. A biztosítók ugyszólván kizárólag a fatermelők s a fakereskedők sorából kerülnek ki, akik kitermelés céljából kisebb-hosszabb időre erdőrészeket kihasználás végett bérbe vesznek vagy megvásárolnak.

Ez az eljárás leginkább a még most mindig divó tövön való eladásnak következménye s meg vagyok győződve, hogy amint az erdőbirtokosok is mindinkább a házi kezelésre térnek át, erdeiket is nagyobb kiterjedésben fogják tűz ellen biztosítani s akkor nem fogja az erdőbirtokosokat, mint fennebb kimutattam, évenként átlag 300.000 K-nyi kár, mindennemű ellenérték nélkül sújtani.

Nemzetgazdasági szempontból, értékben ugyszólván napról-napra emelkedő hazai erdőállományunk megóvása és erdőbirtokosaink anyagi érdekeinek megkímélése érdekében tehát kívánatos volna, hogy a mai korban, amidőn már a kötelező tűzbiztosítás életbe léptetését a közvélemény is követeli, lehetőleg az állam támogatása és ellenőrzése mellett nálunk is minél szélesebb körben *tömegesen karolnák fel az erdőtűz ellen való biztosítás* hasznos és hathatós védelmi eszközt nyújtó intézményét, melynek a fent röviden vázolt, modern alapokon való fejlesztése és a díjtételek leszállítása kapcsán minél szélesebb körben való kiterjesztése elől — mint közgazdasági követelmény elől — azt hiszem biztosító intézeteink sem térhetnek már ki. A biztosítás tűzkáron kívül jégverés ellen való károk biztosítására is ki volna terjeszthető, természetesen e tekintetben csak 7—10 éves erdősitések biztosításáról lehetne szó, melyeknél a jég nagyobb kárt okozhat.

Erdőgazdasági szempontból még azért is nagy jelentőséget kell tulajdonítanunk a biztosítási intézmény szélesebb alapokon való meghonosodásának és népszerűsítésének, mert a *kisebb erdőbirtokok okszerű kezeltetését és általában az erdők hitelképességét is tagadhatatlanul* elősegíteni illetőleg emelni fogja.

Szerencsésnek érzém magamat, ha az erdőnek tűz ellen való biztosítása ügyének ismertetése s a tűzkárok modern alapon való kárpótolhatására vonatkozó jelen, szerény közleményem által a szakközönség, valamint az illetékes biztosítási intézetek figyelmét sikerült volna e biztosítási ág szélesebb felkarolására irányítanom és hozzájárulnom ahhoz, hogy evvel az intézménnyel mielőbb megbarátkoznának ott is, hol eddig az ellen tartózkodóan viselkedtek.

Szerbia erdőgazdasága.

Irta: *Masztics Ádám.*

Szerbia erdőgazdaságáról még mai napság sem lehet, habár csak megközelítőleg is megbízható adatokat szerezni. A külföldi szakírók közül Weber és Millet két millió hektárra becsülik Szerbia erdőit, míg Bübler csak félmillióra teszi. Szerb írók, mint pl. Vasovics, Karics szerint, az erdők az ország területének 35—40°/_o-át borítják. Az értékszámítások is nagyon eltérők, mert minden becslés eltér nemcsak az erdők kiterjedése, de azok állománya hasznavehetősége és hozzáférhetősége tekintetében is.

A szerb erdők üzemét, azok jövedelmezőségét és jelentőségét úgy az állam pénzügyi helyzete, mint az ország általános gazdasági fellendülése szempontjából igyekszem az alábbiakban a belgrádi cs. és kir. konzulátusnak 1905. évi jelentéséből s ezenkívül Karics „Szofija, Belgrád 1888.“, Millet „La Serbie, Páris 1889.“ és Borschgrave „La Serbie, Brüsszel 1883.“ című munkák felhasználásával röviden ismertetni.

Szerbia északi részében, a Krajina kerületben vannak a „Mircse“ és a „Delijovan“ nevű erdőterületek, az elsőnek kiterjedése 21.000 hektárral, az utóbbi pedig 7000 hektárral van megállapítva. Ezen erdők vágható koruak, fanemük tulnyomórészben a bükk, de jelentékeny mennyiségben jön elő a tölgy is. A Mircse nevű erdő, miután a Dunához közel fekszik, könnyen kihasználható, a Delijovan nevű erdőnek azonban semminemű közlekedési útja sincs.

Ezen felmért erdőkön kívül Szerbia északi részében, a Duna és a Porecska Reka közt Golubáczig, Despotováczig és Boljeváczig nagy erdőség terül el, amelynek nincs egységes elnevezése s egyes részeit Boljetin, Majdonpek, Golubác, Dobra, Homolj,